

Методика дослідження. В процесі дослідження використані общенаукові та спеціальні методи: в частині – аналіз і синтез, індукція і дедукція, систематизація, обобщення - при обґрунтуванні процесу формування доходу сільського населення; монографічний - при вивченні зарубіжного досвіду; статистико-економічний - при встановленні зв'язів між показателями з використанням графіків, індексів, кореляційного аналізу.

Результати. Вивчено світовий досвід формування доходів сільського населення. Зроблено порівняльний аналіз з вітчизняною практикою. Розраховано вплив макроекономічних факторів на формування доходів. Визначено, що розмір зарплати, як основного джерела доходу економічно активного сільського населення, є низьким. Частка зайнятих в секторі малого підприємництва залишається дуже малою. Відповідний рівень доходів забезпечує низьку купівельну спроможність населення.

Наукова новизна. На основі аналізу формування рівня доходів сільського населення, враховуючи економічну та політичну нестабільність, запропоновано шляхи покращення благополуччя сільського населення відповідно до світових стандартів. Розраховано, що підвищення розміру ВВП країни забезпечить зростання доходів сільського населення.

Практична значимість. Отримані результати дослідження є основою для вирішення практичних питань щодо формування доходів сільського населення України та покращення умов життя в сільській місцевості.

Ключові слова: сільське населення, доходи, валовий внутрішній продукт, зайнятість, зарплатна плата.

УДК 631.11"373.8"

Македон Г.М.,
аспірант* кафедри економічної теорії,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Постановка проблеми. Одним з головних завдань регулювання вітчизняної економіки є стимулювання населення до заощадження коштів і продуктивного їх використання. Тільки наявність заощаджень і їх раціональне вкладення (інвестування) складає основу економічного розвитку та зростання держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія заощадження є об'єктом уваги вчених-економістів від найдавніших часів і до сьогодні. Серед сучасних авторів питанню заощадження приділяють увагу у своїх дослідженнях В. Бандера [4], З. Ватаманюк [5], Т. Кізіма [7], В. Радаєв [8], Дж. Ходжсон [10], В. Шевалдіна [11], А. Шохін [12], Ю. Янель [13] та ін. Незважаючи на великий обсяг проведених досліджень, у західній і вітчизняній економічній теорії ще не склалося остаточне уявлення про вплив такого явища, як заощадження населення на економічний розвиток. Потреба в розробці цілісної концепції особистих заощаджень досі існує.

Постановка завдання. Мета статті – визначити основні теорії, що розглядали сутність категорії «заощадження», та на їх основі виокремити основні фактори впливу на співвідношення «споживання-заощадження» у структурі витрат домогосподарств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовим аспектом для функціонування макроекономічної системи є те, що економічне зростання проявляється через координацію та взаємодію основних секторів економіки: держави, сектора бізнесу і населення (домогосподарств).

Домашнє господарство – первинна ланка фінансової системи країни. Воно є кінцевим споживачем товарів і послуг суспільного виробництва, постачальником різних видів капіталу. Ринкові перетворення продиктували необхідність виділення домогосподарств в окремий сектор економіки, визнання їх статусу повноправних суб'єктів господарських зв'язків і самостійних об'єктів наукового дослідження. Докорінні зміни умов життєдіяльності населення призвели до поступового усвідомлення ними соціальної відповідальності за економічні наслідки прийнятих рішень. Зростання економічної автономності населення стало об'єктивною передумовою перегляду концептуальних положень економічної науки.

Заощадження населення – це економічне поняття, яке проявляється в наявності залишків доходів після витрат на поточне споживання. У цілому еволюцію економічних теорій заощаджень

*Науковий керівник: *Талавиря М.П.* – д.е.н., професор

можна представити у вигляді 4-х основних етапів (див. табл. 1). Ми ж зупинимося на основних моментах, яким вчені-класики і сучасники приділяють увагу при визначенні поняття «заощадження».

Таблиця 1

Етапи формування економічних теорій заощаджень

Етапи	Зміст теорії	Представники теорії
Перший	Класична політекономія. Обґрунтована система поглядів на проблеми розподілу доходів.	А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Міль
Другий	Маржиналізм. Розкриті проблеми взаємозв'язку процента та ролі вимушених заощаджень.	А. Маршалл
Третій	Кейнсіанська школа. Системно визначала особливе місце категорії «заощадження» серед фундаментальних економічних понять.	Дж. Кейнс, Е. Хансен, П. Самуельсон
Четвертий	Монетаризм. Заощадження розглядаються у взаємозв'язку із доходом.	М. Фрідмен, Д. Мут, Ф. Хайек

Джерело : складено автором

У багатьох теоретичних роботах заощадження визначається як частина особового грошового доходу, невикористана на поточне споживання. Також заощадження трактуються як частина доходу, що залишається після споживання [9].

В економічній літературі зустрічається думка про заощадження як про явище несинхронізації доходів і витрат населення. Одні пов'язують заощадження з наявністю у складі споживання населення товарів тривалого користування, які вимагають для свого придбання великих одноразових витрат, а споживаються протягом тривалого періоду часу, чим вносять в рух доходів і витрат населення елемент несинхронізації [12].

А. Луценко і В. Радаєв визначають заощадження як явище використання матеріальних ресурсів з метою здобуття майбутніх доходів або забезпечення майбутнього споживання. Вони вважають, що накопичення в цілому, і заощадження зокрема, означають не отримання, а використання благ, пов'язане з їх консервацією протягом певного періоду часу, незалежно від форм, в яких воно проводиться [8].

Зустрічається також думка, що заощадження – це та частина доходів, яка не йде на придбання споживчих товарів та послуг, а також на сплату податків; дорівнює доходам після сплати податків мінус витрати на особисте споживання; заощадження – доход домогосподарств мінус податки на нього і мінус споживання; частина доходів після сплати податків, що не витрачена на споживчі товари.

А. Шохін стверджував, що по суті заощадження виступають як сукупність частин грошових доходів, які пов'язані з необхідністю забезпечення безперервності споживання в майбутньому. Іншими словами заощадження представляють собою (по відношенню до поточного періоду) попит, що формується [12].

Досить поширена точка зору, згідно з якою заощадження є відкладеним попитом: заощадження – накопичена частина грошових доходів населення, призначена для задоволення потреб у майбутньому; заощадження – тимчасове вилучення фінансових ресурсів з обороту, відкладене споживання.

О. Ватманюк, а також вітчизняні статистики визначають заощадження як зміну сукупності фінансових та нефінансових активів домашніх господарств (населення) за певний період часу, визнаючи тим самим заощаджувальний характер витрат на купівлю нерухомості та будівництво і капітальний ремонт житла [5].

Т. Кізима у своїх роботах заощадження домогосподарств визначає як частину доходів населення, яка залишається після сплати обов'язкових платежів та здійснення поточних споживчих витрат і яку члени домогосподарств вкладають передусім у фінансові (рідше – нефінансові) активи з метою отримання майбутніх доходів або відкладають (виводять на певний період часу з особистого користування) з метою задоволення майбутніх потреб та мінімізації ймовірних ризиків [7].

На нашу думку, в зазначених роботах в основному демонструється дещо односторонній підхід до розуміння змісту явища заощаджень населення, який зводиться до опису самого явища і пов'язаних з ним процесів.

Звернемося до аналізу зарубіжної економічної літератури. Хоча накопичений у світовій науці теоретико-методологічний апарат досліджень в області заощаджень не може бути повністю скопійований в умовах перехідного періоду нашої країни, перш за все тому, що наявні моделі заощаджень засновані на припущенні про рівноважний стан економіки, що передбачає наявність розвинених ринкових інститутів, в той час як умови економіки України мають специфіку, властиву перехідним економікам. Проте аналіз зарубіжного досвіду є необхідним для усвідомлення категорії «заощадження».

Так, теорія абсолютного доходу Дж. М. Кейнса показує те, що з ростом доходу населення в основному збільшуються заощадження, а споживання зростає не так стрімко. Зі зменшенням доходів, насамперед, скорочуються заощадження, а споживання залишається приблизно на тому ж рівні [6].

В описі відносного доходу Дж. Дюзенберрі йдеться про те, що при зміні рівня доходів населення заощадження і споживання змінюються в рівних пропорціях [2].

Модель життєвого циклу А. Андо і Ф.-Е. Модельяні стверджує, що протягом свого життя люди демонструють різну ощадну активність. Так, молоді люди (домогосподарства) витрачають більше, ніж заробляють (живуть в борг, користуючись кредитами і т. д.). Люди зрілого віку у розквіті кар'єри отримують найбільший дохід і є самою ощадною групою населення. Люди більш похилого віку (наприклад, пенсіонери), доходи яких не такі великі, як раніше, підтримують своє споживання на бажаному рівні за рахунок існуючих заощаджень [1].

Позиція перманентного доходу М. Фрідмана полягає в тому, що людина (сім'я) протягом усього свого існування зберігає постійний обсяг споживання. Наприклад, у молодих людей заробіток невеликий і споживаються додаткові суми (споживчий кредит, допомога родичів і т. д.). Коли дохід перевищує суму споживання, то робляться заощадження. При завершенні трудової кар'єри для підтримки колишнього рівня споживання витрачаються раніше накопичені заощадження [3].

Ми згодні з представленою вище думкою авторів з приводу того, що явище заощаджень населення представляє собою частину доходу, що залишається після споживчих витрат у формі тимчасово вільних коштів. Сутність заощаджень населення, на нашу думку, полягає в їх використанні як капіталу, тобто для приросту доходу. Будь-який зовнішній мотив накопичення заощаджень – це приріст капіталу, та присутній певний ризик з боку вкладників, пов'язаний з розміщенням грошей в ощадних інститутах. Таким чином, заощадження населення – це позичковий капітал (джерело позичкового капіталу, зворотна сторона інвестицій).

При чому слід розрізняти грошову і товарну форму заощаджень. Грошові заощадження населення, як явище опосередковане грошовою формою, пов'язані з функціями грошей і можуть проявлятися в наявності у громадян як гривневих, так і валютних заощаджень у банках та інших ощадних установах, в готівці, що зберігається вдома. Проте заощадженнями для сім'ї є не тільки грошові кошти, а й вироблені вкладення в певні види майна.

Сутність заощаджень найбільш яскраво проявляється в їх функціях.

На наш погляд, доцільно виділити наступні функції заощаджень:

- страхування особистого споживання;
- страхування безперервності процесу суспільного відтворення;
- заощадження як джерело інвестицій і одна з умов досягнення макроекономічної рівноваги;
- забезпечення стабільності грошового обігу.

Деякі економісти вважають, що рівень заощаджень залежить, насамперед, від рівня доходів і від факторів, що впливають на рівень споживчих витрат. Чим більша кількість матеріальних благ і послуг надходить у споживання населенню, тим більше підвищується якість і рівень життя.

Загалом, як основні, так і другорядні фактори можна представити внутрішніми, зовнішніми і змішаними по відношенню до домогосподарств (див. табл. 2). Внутрішні чинники більшою мірою залежать від самих громадян – від їх кваліфікації, від вибору місця зайнятості, від ділових якостей і т. д. Зовнішні фактори, на відміну від внутрішніх, безпосередньо від громадян не залежать. Змішані фактори відповідно залежать як від економічних умов, так і від окремо взятого індивідуума.

Ми думаємо, що заощадження населення, як економічна категорія, виражається у відносинах з приводу розподілу доходу на споживчу і ощадну частину всередині сім'ї (домогосподарства) та відносинах ощадних інститутів і вкладників. У відносинах всередині сім'ї присутнє деяке протиріччя: існує потреба і бажання менше обмежувати своє поточне споживання (ні в чому собі не відмовляти) і існує потреба і бажання купувати дорогі товари (товари, які за своєю ціною перевищують одноразово отримуваний дохід), забезпечити старість, мати заощадження на випадок непередбачуваної події. Дане протиріччя і породжує вибір, яку частину доходу споживати, а яку заощаджувати.

Значний вплив на розподіл споживання-заощадження має мотив, яким керується суб'єкт, обмежуючи свої споживчі витрати, та відношення до структур, через які здійснюється мобілізація заощаджень.

У світовій літературі використовують класифікацію мотивів заощадження, запропоновану Дж. Кейнсом. Кейнс зазначав, що «є вісім основних стимулів або цілей суб'єктивного характеру; усі вони спонукають людей утримуватись від витрачання одержаного доходу» [6]:

- застережний мотив (створення резервів на випадок непередбачених обставин);
- мотив життєвого циклу (забезпечення майбутнього, на основі отримуваних доходів при зміні потреб впродовж життя людини);
- мотив міжчасового заміщення (забезпечення доходу у вигляді процентів та зростання цінності майна, оскільки більшому реальному використанню у майбутньому віддають перевагу над меншим поточним споживанням);

- мотив поліпшення (поступове утримання від споживання для збільшення видатків у майбутньому, що відповідає підсвідомому бажанню підвищити рівень свого життя в майбутньому);
- мотив незалежності (відчуття незалежності і свободи дій, навіть не маючи чітких планів на майбутнє);
- мотив підприємництва (забезпеченість необхідними засобами для здійснення ризикових чи ділових операцій);
- мотив спадку (залишити спадок для забезпечення майбутнього своїх рідних);
- мотив жадібності (відчуття задоволення за допомогою накопичення коштів, протистояння фактору витрачання грошей).

Таблиця 2

Фактори впливу на співвідношення споживання і заощадження

Фактори	Основні	Другорядні
Внутрішні	рівень доходів громадян	культурні традиції; види доходів населення; регулярність, стабільність і своєчасність надходження доходів; форми оплати праці.
Зовнішні	політична та економічна стабільність; наявність різноманітних форм вкладень коштів; рівень інфляції	рівень державних витрат з соціального страхування; вартість житла; рівень податків (або їх відсутність) на доходи по заощадженнях (пенсійні та інвестиційні фонди); державний контроль за реальною ставкою відсотків за вкладами; страхування ризиків за вкладами; наявність фінансової інфраструктури гранично полегшує доступ вкладників до ощадних інститутів; рівень державних витрат з суспільних товарів і послуг; рівень акцизних податків на такі товари, як тютюн, алкоголь, ювелірні прикраси, предмети розкоші та ін.; регіональний фактор; демографічний фактор.
Змішані	прибутковість від здійснення ощадної дії	віковий поріг виходу на пенсію; обмеження по запозиченню; наявність розривів у витратах (податкових платежах) між різними групами населення, що йдуть на оплату суспільних товарів і послуг.

Джерело : складено автором

Виникнення явища заощадження має ряд причин і тенденцій розвитку. Для більш повного розуміння сутності даного процесу необхідно в подальшому їх з'ясувати. Особливо велика потреба такого вивчення викликана тим, що в сучасній економічній літературі недостатньо уваги приділяється проблемі активізації інвестиційного потенціалу населення.

Важко переоцінити роль держави, яка своєю соціально-економічною політикою робить істотний вплив на формування і використання заощаджень населенням. Багато економістів вважають, що вирішення інвестиційних проблем можливе за допомогою державного бюджету та іноземних позик. Але в умовах ринкової економіки це нереально. Більшість підприємств також не мають достатніх засобів для нормального функціонування та розширення виробництва, в силу того, що капітал в Україні ще не встиг сформуватися. Отже, одним з небагатьох (якщо не єдиним) реальних внутрішніх джерел інвестиційних коштів є заощадження населення.

В даний час роль грошових заощаджень населення, як головного каталізатора економічного розвитку і зростання, багато в чому не усвідомлена. Держава спрямовує свої зусилля на відволікання заощаджень у населення для вирішення своїх поточних фінансових проблем шляхом розширення видів податків і збільшення податкових ставок, митних зборів та ін. Це скорочує грошові заощадження населення, які можуть використовуватися в якості інвестиційного джерела як на макрорівні, так і на мікрорівні, з точки зору індивідуального заощадника – через участь населення в ринку цінних паперів, шляхом вкладення коштів на банківські депозити, страхові поліси, житлові позики та інше, шляхом індивідуальної підприємницької діяльності.

Питання підтримки оптимального рівня споживання і заощаджень є важливим у багатьох сучасних ринкових економіках. Розвинуті країни зазвичай мають більш високу норму заощаджень, тому що в них найчастіше відзначається великий розрив між доходами працюючих та пенсіонерів. Тому актуальним є аналіз досвіду стимулювання заощаджень інших країн, зокрема держав Південно-Східної Азії, де рівень заощаджень один з найвищих у світі і в кілька разів вище, ніж у США та країнах ЄС. Багато економістів вважають, що саме це є причиною економічного «дива» цих країн.

Висновки з проведеного дослідження. Основні вітчизняні трактування сутності заощадження базуються на односторонньому залишковому підході, мало зупиняючись на використанні заощаджень для приросту власного капіталу. Західні теорії детально аналізують механізм формування

заощаджень, але лише частково можуть бути використані в умовах перехідної ринкової економіки України. Ощадні ресурси населення в свою чергу можуть стати потужним внутрішнім інвестиційним джерелом у розвитку національного господарства.

Бібліографічний список

1. Ando A. The «Life Cycle» Hypothesis of Saving: Aggregate Implications and Tests / A. Ando, F. Modigliani // *The American Economic Review*. – 1963. – Vol. 53. – No. 1. – Part 1. – pp. 55-84.
2. Inflation and the Consumer / [Juster F.T., Wachtel P., Hymans S., Duesenberry J.] // *Brookings Papers on Economic Activity*. – 1972. – Vol. 1972. – No. 1. – pp. 71-121.
3. Friedman M. Utility Analysis of Choices Involving Risk with Leonard Savage / M. Friedman // *Journal of Political Economy*. – 1948. – No. 4. – Vol. 56. – pp. 38-47.
4. Бандера В. Доходи та заощадження в перехідній економіці України / [Бандера В., Буняк В.Б., Ватаманюк З.Г. та ін.] ; за ред.: С. Панчишин, М. Савлук. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. – 406 с.
5. Ватаманюк О.З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз : [монографія] / О.З. Ватаманюк. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 536 с.
6. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. – М. : Прогресс, 1992. – 520 с.
7. Кізіма Т.О. Заощадження домашніх господарств: сутнісно-теоретичні та класифікаційні аспекти / Т.О. Кізіма // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2010. – № 10. – С. 200-206.
8. Луценко А.В. Сбережения работающего населения: Масштабы, функции, мотивы / А.В. Луценко, В.В. Радаев // *Вопросы экономики*. – 1996. – № 1. – С. 12-18.
9. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов / А. Смит // *Классика экономической мысли: сочинения*. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 371 с.
10. Ходжсон Дж. Институты и индивиды: взаимодействие и эволюция / Дж. Ходжсон // *Вопросы экономики*. – 2008. – № 8. – С. 45-60.
11. Шевалдіна В.Г. Вплив доходів населення на формування заощаджень / В.Г. Шевалдіна // *Фінанси, облік і аудит*. – 2011. – Вип. 17. – С. 201-208.
12. Шохин А.Н. Денежные сбережения населения как экономическая категория / А.Н. Шохин. – М. : ЦЭМИ АН СССР, 1984. – 123 с.
13. Янель Ю.А. Заощадження домогосподарств України та їх мотивація / Ю.А. Янель, К.О. Соломянова // *Економіка. Фінанси. Право* : [щомісячний інформаційно-аналітичний журнал]. – 2006. – № 6. – С. 9-13.

References

1. Ando, A. and Modigliani, F. (1963), "The «Life Cycle» Hypothesis of Saving: Aggregate Implications and Tests", *The American Economic Review*, Vol.53, no.1, Part 1, pp. 55-84.
2. Juster, F.T, Wachtel, P., Hymans, S. and Duesenberry, J. (1972), "Inflation and the Consumer", *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol. 1972, no.1, pp. 71-121.
3. Friedman, M. (1948), "Utility Analysis of Choices Involving Risk with Leonard Savage", *Journal of Political Economy*, no.4, Vol. 56, pp. 38-47.
4. Bandera, V., Buniak, V.B., Vatamaniuk, Z.H. et al. (2003), *Dokhody ta zaoshchadzhennia v perekhidnii ekonomitsi Ukrainy* [Income and savings in transition economies Ukraine], LNU im. Franka, Lviv, Ukraine, 406 p.
5. Vatamaniuk, O.Z. (2007), *Zaoshchadzhennia v ekonomitsi Ukrainy: makroekonomichnyi analiz* [The savings in the economy of Ukraine: macroeconomic analysis], monograph, LNU im. Franka, Lviv, Ukraine, 536 p.
6. Keins, Dzh.M. (1992), *Obshchaia teoriia zaniatosti, protsenta i deneg* [The General Theory of Employment, Interest and Money], Progress, Moscow, Russia, 520 p.
7. Kizyma, T.O. (2010), "Household savings: the theoretical aspects and classification", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 10, pp. 200-206.
8. Lutsenko, A.V. and Radaev, V.V. (1996), "Savings of the working population: The scope, functions, motives", *Voprosy ekonomiki*, no.1, pp. 12-18.
9. Smit, A. (2000), *Issledovaniia o prirode i prichinakh bogatstva narodov* [The Wealth of Nations], Izd-vo EKSMO-Press, Moscow, Russia, 371 p.
10. Khodzson, Dzh. (2008), "Institutions and individuals: cooperation and evolution", *Voprosy ekonomiki*, no.8, pp. 45-60.
11. Shevaldina, V.H. (2011), "The impact of household income on savings formation", *Finansy, oblik i audyt*, iss.17, pp. 201-208.
12. Shohin, A.N. (1984), *Denezhnye sberezeniia naseleniia kak ekonomicheskaiia kategoriia* [Cash savings of the population as an economic kategoriya], TSEMI AN SSSR, Moscow, Russia, 123 p.

13. Yanel, Yu.A. (2006), "Household savings Ukraine and their motivation", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no.6, pp. 9-13.

Македон Г.М. ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Мета – визначити основні теорії, що розглядали сутність категорії «заощадження» та на їх основі виокремити основні фактори впливу на співвідношення споживання-заощадження у структурі витрат домогосподарств.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно досліджуваного питання. В процесі роботи були використані загальнонаукові методи, зокрема: структурно-логічний, узагальнення, діалектичний (при обґрунтуванні сутності категорії «заощадження» і визначенні мотивів заощадження), системний (при доведенні необхідності дослідження впливу заощаджень населення на економіку держави), порівняльний (при визначенні основних наукових підходів, що описують сутність заощадження).

Результати. Розглянуто основні положення теорій, присвячених дослідженню сутності категорії «заощадження». Вказано основні мотиви, що спонукають людей заощаджувати, серед яких одним з ключових є прагнення до збільшення власного капіталу населення. Встановлено, що домогосподарства, в свою чергу, в умовах ринкової економіки є повноцінним суб'єктом національної економічної системи. Відповідно, їхні заощадження можуть відігравати важливу роль в економічному розвитку за умови трансформації їх в інвестиції. Доведено доцільність стимулювання даного перетворення, яке має стати ключовим завданням держави у формуванні інвестиційної стратегії. Позитивний досвід даних перетворень спостерігається в азіатських країнах, де норма заощадження населення є надзвичайно високою.

Наукова новизна. Удосконалено сутність категорії «заощадження населення», що полягає в їх використанні як капіталу, тобто для приросту доходу. І саме це є ключовим моментом для розгляду заощаджень як інвестиційних ресурсів на рівні держави.

Практична значущість. Результати проведеного аналізу дають теоретичну основу для формування більш ефективної інвестиційної політики на макrorівні, враховуючи заощадження населення.

Ключові слова: заощадження, ощадні мотиви, функції заощадження, ощадна поведінка, домогосподарство.

Makedon H.M. HOUSEHOLD SAVINGS: ECONOMIC NATURE AND FACTORS OF IMPACTS

Purpose – identify the main theory about the nature of savings. On this basis, to isolate the main factors influencing the ratio of consumption-savings in the structure of household costs.

Methodology of research. The theoretical basis for this research is scientific works our and foreign scientists regarding this question. General scientific methods were used in the process of research: structural and logical, generalization, dialectical (reasoning of the saving nature and savings motives), system (substantiation of the need for research the impact of savings on the state's economy), comparative (determination of basic scientific approaches that describe the nature of savings)

Findings. The main provisions of the theories about the nature of savings was considered. Shows the main reasons that motivate people to save, including basic is desire to increase own capital of population. Households in a market economy is the subject of the national economic system. Their savings can play an important role in economic development if transform them into investments. Promote this transformation has become a key task of the state in shaping investment strategy. Positive experience similar changes observed in Asian countries. There savings rate is very high.

Originality. The nature of savings was improved. The essence is to use them as capital that is to increase revenue. This is a key point to consider savings as investment resources at the state level.

Practical value. The analysis results provide a theoretical basis for the formation of effective investment policy at the macro level considering savings of population.

Key words: savings, savings motives, saving functions, savings behavior, household.

Македон Г.Н. СБЕРЕЖЕННЯ ДОМОХОЗЯЙСТВ: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ И ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ

Цель – определить основные теории, которые рассматривали сущность категории «сбережения» и на их основе выделить основные факторы, влияющие на соотношение потребление-сбережение в структуре расходов домохозяйств.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются научные труды отечественных и зарубежных ученых по исследуемому вопросу. В процессе работы были использованы общенаучные методы, в частности: структурно-логический, обобщения, диалектический (при обосновании сущности категории «сбережения» и определении мотивов сбережения), системный (при доведении необходимости исследования влияния сбережений населения на экономику государства), сравнительный (при определении основных научных подходов, описывающих сущность сбережения).

Результаты. Рассмотрены основные положения теорий, посвященных исследованию сущности категории «сбережения». Указано основные мотивы, побуждающие людей экономить, среди которых одним из ключевых является стремление к увеличению собственного капитала населения. Установлено, что домохозяйства, в свою очередь, в условиях рыночной экономики являются полноценным субъектом национальной экономической системы. Соответственно, их сбережения могут играть важную роль в экономическом развитии при условии трансформации их в инвестиции. Доказана целесообразность стимулирования данного преобразования, которое должно стать ключевой задачей государства в формировании инвестиционной стратегии. Положительный опыт данных преобразований наблюдается в азиатских странах, где норма сбережения населения чрезвычайно высока.

Научная новизна. Усовершенствована сутність категорії «сбереження населення», котра заключається в їх використанні в якості капітала, то єсть для прироста доходу. І саме це являється ключовим моментом для розгляду сбережень як інвестиційних ресурсів на рівні держави.

Практическая значимость. Результати проведеного аналізу дають теоретичну основу для формування більш ефективною інвестиційною політики на макроуровні, улічуючи сбереження населення.

Ключевые слова: сбереження, сберегательні мотиви, функції сбереження, сберегательне поведіння, домогосподарство.

УДК 331.5.338.436

Шишпанова Н.О.,
аспірант,*

Миколаївський національний аграрний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Постановка проблеми. Найгострішими проблемами сучасного українського села є депопуляція і старіння сільського населення, поширення безробіття, падіння добробуту сільських жителів, занепад соціальної інфраструктури, занедбання сільських населених пунктів та ін. Складне соціально-економічне становище сільських територій регіонів України багато в чому спричинене загостренням кризи зайнятості, що не тільки підриває основи розвитку економіки сільських територій, а й загрожує продовольчій безпеці та звужує демографічно-відтворювальну базу, що і зумовлює актуальність дослідження та необхідність розробки стратегічних напрямів формування зайнятості сільського населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зайнятості і безробіття сільського населення присвячено чимало наукових досліджень. Їх результати широко висвітлені у працях провідних українських вчених: С. І. Бандура, І. Ф. Гнибіденка, В. С. Дієсперова, Ю. М. Краснова, Е. М. Лібанової, В. Я. Месель-Веселяка, О. Д. Руснака, В. П. Рябоконея, В. В. Юрчишина, К. І. Якуби та інших. Але, віддаючи належне науковим розробкам зазначених вчених, їх основоположному внеску у вирішення теоретико-методичних проблем зайнятості та ринку праці, необхідно зазначити, що сьогодні прогресує скорочення зайнятості на селі, особливо у формальному секторі, зумовлює необхідність подальшого дослідження та розробки ефективних заходів подолання окреслених проблем.

Постановка завдання. Мета статті - аналітична оцінка сучасного стану, тенденцій і структури зайнятості населення сільських територій, визначення актуальних проблем раціонального використання трудового потенціалу села та обґрунтування стратегічних напрямків їх вирішення на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зайнятість, як основна форма реалізації економічної активності населення і засіб для забезпечення його добробуту, є однією з головних характеристик розвитку трудового потенціалу. Рівень зайнятості характеризує ступінь використання працюючого населення у сфері суспільно корисної праці і виступає індикатором стимулів людського розвитку в сфері праці. З точки зору впливу зайнятості на стан людського розвитку мають значення не тільки її обсяги, а й якісні параметри. Головними серед тих, що впливають на можливості людського розвитку є поширеність зайнятості, що не дозволяє забезпечити умови якісного відтворення робочої сили, а також відносний рівень ціни праці з точки зору відстані від мінімальних державних стандартів [6].

Досліджуючи зайнятість населення Миколаївської області, варто відмітити, що протягом досліджуваного періоду рівень сільської зайнятості значну перевищував міську, особливо це відчутно у 2012р. – на 9,9 в.п. Раціональним поясненням позитивних показників зайнятості сільського населення виступає те, що відповідно до термінологічних пояснень, які містяться в матеріалах вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, зайнятість населення означає не тільки працю за заробітну плату (за наймом), але також і задля одержання прибутку чи сімейного доходу на власному підприємстві, включаючи виробництво в особистому селянському господарстві (на дачній чи присадибній ділянці) з метою ринкової реалізації виробленої

*Науковий керівник: Гончаренко І. В. – д.е.н., професор